

Sygn. akt III AUa 1431/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 lutego 2018 r.

**Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:**

Przewodniczący: SSA Monika Kiwiorska-Pająk (spr.)

Sędziowie: SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko

SSA Elżbieta Kunecka

Protokolant: Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 1 lutego 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku W. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 21 czerwca 2017 r. sygn. akt IX U 263/17

zmienia zaskarżony wyrok w pkt I i II w ten sposób, że odwołanie oddala.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z dnia 28 lutego 2017 r. w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy W. W. prawo do emerytury od 09 lutego 2017 r. i zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 180 zł, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

W. W., ur. (...), wniosek o emeryturę złożył w dniu 10.01.2017 r. Decyzją z dnia 28.02.2017 r. organ rentowy odmówił przyznania mu prawa do świadczenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych, rozpatrując prawo do żądanego świadczenia uwzględnił okres ubezpieczenia na dzień 01.01.1999 r. w wymiarze (łącznie) - 25 lat. Do stażu pracy w warunkach szczególnych uwzględniono 13 lat, 7 miesięcy i 16 dni.

Do pracy w szczególnych warunkach Zakład uwzględnił okres zatrudnienia od 04.12.1984r do 31.12.1998r z wyłączeniem okresów przebywania na zasiłkach chorobowych po 14.11.1991r. Na pozostałe okresy brak jest świadectw wykonywania pra w szczególnych warunkach.

Do ogólnego stażu pracy nie zaliczono okresów:

- 09.02.1984 r. – 19.02.1984 r. (Zespół (...) w O.), gdyż świadectwo pracy wystawione zostało w dniu 08.02.1984r i brak jest informacji, czy po tej dacie wnioskodawca świadczył pracę.
- 01.12.1975 r. - 31.12.1975 r. – brak ilości przepracowanych dni pracy (Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w B.).

W. W., w okresie od 01.10.1975 r. do 17.10.1977 r. zatrudniony był w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. na podstawie umowy o pracę na stanowisku kierowcy ciągnikowego. Pracę tę wykonywał stale, w pełnym wymiarze czasu pracy. Od lata do jesieni pracował przy żniwach, woził zboże, bronował, orał. Jesienią wywoził zboże do elewatorów. Zimą świadczył prace transportowe, np. wywóz buraków do cukrowni, z cukrowni wyłoki dla zwierząt. Woził także ziemniaki do K.. Jak nie pracował w polu to woził ciągnikiem piasek, ziemię, ziemniaki, buraki.

W Spółdzielni była baza transportowa. W bazie tej było 20, 30 ciągników oprócz tego były przyczepy, kombajny. Każdy z kierowców miał przypisany ciągnik, który obsługiwał. W spornym okresie wnioskodawca jeździł traktorem C330, a później traktorem C4011. Pracował co najmniej 8 godzin dziennie, a w czasie żniw od rana do nocy. Nie był delegowany do innych prac. W razie awarii przypisanego ciągnika jeździł traktorem zastępczym. Wnioskodawca nie był posiadaczem pola. Aby zostać członkiem spółdzielni należało wnieść minimum 1 hektar ziemi rolnej. W latach 90-tych spółdzielnia przestała istnieć, w trakcie jej likwidacji członkowie otrzymali wypracowane zyski. Wnioskodawca nie otrzymał wypracowanego zysku, ponieważ nie był członkiem spółdzielni .

Biorąc pod uwagę powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Kwestią sporną w sprawie było ustalenie, czy w okresie od 01.10.1975r. do 17.10.1977 r. wnioskodawca był zatrudniony w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. na podstawie umowy o pracę na stanowisku kierowcy ciągnika. Zdaniem Sądu Okręgowego w tym okresie wnioskodawca był zatrudniony na umowę o pracę i nie był członkiem spółdzielni. Dokonując takich ustaleń Sąd Okręgowy oparł się na zeznaniach wnioskodawcy, zeznaniach powołanych świadków oraz zgromadzonej w sprawie dokumentacji, w tym dokumentacji w postaci świadectw pracy i akt osobowych. Wnioskodawca nie otrzymał świadectwa pracy w warunkach szczególnych z przyczyn zależnych od pracodawcy. Wnioskodawca nigdy nie był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Zgodnie z przepisem art. 114 § 2 ustawy z dnia 17.02.1961 r. o spółdzielniach i ich związkach , spółdzielnia mogła zatrudniać czasowo lub na stałe osoby nie będące członkami ani domownikami członków przy wykonywaniu prac wymagających szczególnych kwalifikacji, jakich członkowie nie posiadają. Wnioskodawca wykonywał na rzecz spółdzielni w ramach stosunku pracy, na stanowisku kierowcy ciągnika – traktorzysty.

Biorąc pod rozwagę całokształt materiału dowodowego zebranego w sprawie, Sąd Okręgowy zważył, iż wnioskodawca w spornych zakwestionowanych przez ZUS okresach udowodnił staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze ponad 2 lata, a więc wystarczająco, aby można było przyznać mu wnioskowane świadczenie. Analiza spornych okresów pracy wnioskodawcy wskazuje, że wnioskodawca udowodnił ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Dodatkowo spełnione zostały pozostałe przesłanki uprawniające do przyznania emerytury we wcześniejszym wieku – to jest okres zatrudnienia powoda wyniósł łącznie 25 lat, nadto osiągnął on wiek emerytalny.

Praca wykonywana przez wnioskodawcę wymieniona jest w wykazie A dziale VIII poz. 3 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Wnioskodawca pracował bowiem jako kierowca ciągnika w Rolniczej

Spółdzielni Produkcyjnej, w której była utworzona baza transportu licząca oprócz przyczep i kombajnów ok. 20-30 ciągników.

Mając powyższe na uwadze, w oparciu o treść powołanych przepisów prawa i art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję o czym orzekł w pkt I wyroku.

Orzeczenie o kosztach, zawarte w II punkcie wyroku, oparto na art. 98 k.p.c. oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz.1804).

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1) Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez błędne uznanie, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia od 1.10.1975 r. do 17.10.1977 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. na stanowisku kierowcy ciągnika stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych, gdy tymczasem w tym okresie w/w był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej,

2) Naruszenie prawa materialnego - art.184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze przez przyznanie wnioskodawcy W. W. prawa do emerytury od dnia 9.02.2017 r. po błędnym uznaniu, iż na dzień 1.01.1999 r. udokumentował on ponad 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawca wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się zasadna. Na wstępie przypomnieć należy, iż ubezpieczony W. W. wniósł odwołanie od decyzji odmawiającej przyznania wcześniejszej emerytury na podstawie art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /dalej ustawy emerytalnej/. Wskazany przepis wraz z art. 32 ustawy emerytalnej oraz przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze /dalej rozporządzenia/, określają dla mężczyzn następujące przesłanki prawa do wcześniejszej emerytury: ukończony 60 rok życia, 25-letni ogólny staż ubezpieczeniowy, 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze przed 1 stycznia 1999 r., nieprzystąpienie do OFE albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Z dniem 1 stycznia 2013 r. odpadła przesłanka rozwiązania stosunku pracy.

Organ rentowy w wywiedzionej apelacji podniósł m.in. zarzut sprzeczności ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego przez błędne uznanie, że wnioskodawca w okresie zatrudnienia od 1.10.1975 r. do 17.10.1977 r. w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. na stanowisku kierowcy ciągnika - stale i pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w warunkach szczególnych, gdy tymczasem w w/w wymienionym okresie był członkiem Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Organ rentowy wskazał na znajdujący się w aktach kapitału początkowego wnioskodawcy dokument: Kartę ewidencji pracy i dochodów ubezpieczonego - spółdzielcy, z którego jednoznacznie wynika, iż wnioskodawca od 1.10.1975 r. został przyjęty jako członek Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej.

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca W. W. w B. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę, opierając swe ustalenia na zeznaniach wnioskodawcy i świadków, z których wynikało, że wnioskodawca nie posiadał udziałów w

tej Spółdzielni, nie uczestniczył w głosowaniach ani w procesie decyzyjnym. W swoich ustaleniach Sąd Okręgowy w całości pominął zebraną w aktach organu rentowego dokumentację dotyczącą ilości wypracowanych dniówek obrachunkowych.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zgodzić należy się z apelującym, że zawarte w aktach osobowych ubezpieczonego dokumenty wskazujące na ewidencjonowanie dniówek obrachunkowych stanowią wystarczający dowód do uznania, iż pozostawał on członkiem zatrudniającej go Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Należy ponadto zwrócić uwagę na inne dokumenty znajdujące się w aktach osobowych: pismo dotyczące przyjęcia wnioskodawcy do pracy od dnia 1.10.1975 r. nie będące umową o pracę, jak również pismo wnioskodawcy z dnia 30.09.1977 r. w którym zwraca się do Zarządu Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. o zwolnienie z członka Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej a zarazem z pracy z dniem 17.10.1977 r. Dokumenty powyższe w ocenie Sądu Apelacyjnego skutecznie podważają wiarygodność twierdzeń wnioskodawcy, iż nie był członkiem tej spółdzielni a wyłącznie jej pracownikiem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę.

Ubezpieczony konsekwentnie negował fakt swojego członkostwa wskazując na zatrudnienie na umowę o pracę, brak wniesienia wkładu w postaci 1ha ziemi. Ponadto wskazywał na różną treść swojego świadectwa pracy oraz świadectwa pracy M. J. będącego członkiem spółdzielni. W ocenie Sądu Apelacyjnego te różnice nie mogą być decydujące dla uznania, że wnioskodawca nie był członkiem spółdzielni, skoro jego świadectwo pracy zostało wystawione 20.10.1977 r., a świadectwo M. J. w dniu 5.10.1994 r. Ponadto świadectwo pracy M. J. zostało sporządzone na innym druku, zawiera więcej informacji i podpisała je inna osoba, co raczej świadczy o tym, iż w okresie późniejszym takie dokumenty wypełniano z większą starannością.

W ocenie Sądu Apelacyjnego zeznania te nie podważają wiarygodności dokumentacji w postaci akt osobowych ubezpieczonego. W konsekwencji Sąd Apelacyjny uznał, że w okresie od dnia 1.10.1975 r. do 17.10.1977 r. ubezpieczony jako członek Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w B. nie wykonywał pracy w ramach pracowniczego reżimu zatrudnienia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, zaliczenie do pracy w szczególnych warunkach okresu zatrudnienia w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej na skutek ustalenia wykonywania pracy w reżimie pracowniczym, przy jednoczesnym ustaleniu członkostwa tejże spółdzielni, jest nieusprawiedliwione.

Kompleksową analizę takiej sytuacji przeprowadził Sąd Najwyższy w postępowaniu o sygn. akt I UK 384/11, zakończonym wyrokiem z dnia 25 kwietnia 2012 r., LEX nr 1212661, G.Prawna 2012/157/7, którego rozważania Sąd Apelacyjny podziela w całej rozciągłości. Powtórzyć zatem można na Sądem Najwyższym, iż ustawodawca nie przewidział w rolniczej spółdzielni produkcyjnej formy zatrudnienia występującej w spółdzielni pracy, w której stosunek pracy pomiędzy spółdzielnią a jej członkiem nawiązuje się przez spółdzielczą umowę o pracę (art. 182 § 3 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze; tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.). Inaczej rzecz ujmując, zatrudnienie członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej w tej spółdzielni wynika ze stosunku członkostwa, a nie ze spółdzielczej umowy o pracę.

Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy należy wyraźnie zaznaczyć, że niektóre prawa i obowiązki związane z wykonywaniem pracy członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej mogą być podobne lub identyczne jak wynikające z zatrudnienia pracowniczego. Stosownie do treści art. 138 Prawa spółdzielczego – ustawa z dnia 16 września 1982 r. przedmiotem działalności rolniczej spółdzielni produkcyjnej jest prowadzenie wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków. Spółdzielnia może również prowadzić inną działalność gospodarczą. Z istoty członkostwa wynika zatem obowiązek członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej zespolonego działania przy prowadzeniu wspólnego gospodarstwa rolnego oraz działalności na rzecz indywidualnych gospodarstw rolnych członków w ramach ustalonej w spółdzielni organizacji pracy - wymaganej i niezbędnej wobec wieloosobowego składu spółdzielni. Ustalone zasady kooperacji mogą zatem przypominać wykonywanie pracy pod kierownictwem w określonym miejscu i czasie, ale podporządkowanie spółdzielcy regułom wynikającym z tej organizacji pracy jest właśnie immanentną cechą stosunku członkostwa.

Podkreślenia wymaga również, że to ustawodawca wybrał dla członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej inną podstawę zatrudnienia niż umowa o pracę. W art. 155 § 1 Prawa spółdzielczego stwierdza się, że zdolny do pracy członek tej spółdzielni ma prawo i obowiązek pracować w spółdzielni w rozmiarze ustalonym corocznie przez zarząd, stosownie do potrzeb wynikających z planu działalności gospodarczej spółdzielni. Z przepisów tych wyraźnie wynika wykluczenie umowy o pracę jako podstawy zatrudnienia spółdzielcy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej (por. także uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 1988 r., III CZP 32/88, OSNC 1989 Nr 10, poz. 152; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 marca 2003 r., II SA/Łd 2276/01, Prawo Pracy 2003 nr 9, s. 42; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2005 r., I UK 312/04, LEX nr 989238 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2009 r., I UK 115/09, LEX nr 558571).

Reasumując, choć niektóre prawa i obowiązki związane z wykonywaniem pracy członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej mogą być podobne lub identyczne jak wynikające z zatrudnienia pracowniczego, to z woli ustawodawcy członek rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może świadczyć pracy na podstawie umowy o pracę.

W konsekwencji wykluczenia możliwości zaliczenia do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu od 1.10.1975 r. do 17.10.1977 r. ubezpieczony nie spełnia tej przesłanki wykazania 15 lat pracy w warunkach szczególnych niezbędnej do przyznania wnioskowanego świadczenia.

Mając na uwadze powyższe, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił odwołanie.

SSO del. Izabela Głowacka-Damaszko SSA Monika Kiwiorska-Pająk SSA Elżbieta Kunecka

R.S.